

Ársreikningur 2016

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Engjateigi 11

105 Reykjavík

430269-4889

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra.....	2-5
Áritun óháðs endurskoðanda.....	6
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.....	8
Efnahagsreikningur.....	9
Sjóðstreymi.....	10
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingardeildar.....	11
Skýringar.....	12-35
Kennitölur - Fimm ára yfirlit.....	36

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Starfsemi sjóðsins

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga (LH) starfar samkvæmt lögum nr. 2/1997 um LH, lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, samþykktum sem settar hafa verið um starfsemi sjóðsins og öðrum reglum sem um lífeyrissjóði gilda. Stjórnin hefur einnig samþykkt margvíslegar reglur sem gilda í starfsemi sjóðsins. Hlutverk sjóðsins er:

- Að greiða sjóðfélögum lífeyri.
- Að tryggja sjóðfélaga fyrir tekjumissi í kjölfar örorku og stuðla að fjárhagslegu öryggi maka og barna við andlát sjóðfélaga.
- Að taka við iðgjöldum og varðveita upplýsingar um réttindi sjóðfélaga.
- Að ávaxta fjármuni sjóðsins með sem bestum hætti með hliðsjón af fjárfestingarstefnu og að teknu tilliti til áhættu.

Nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða

Ársreikningur þessi er gerður samkvæmt nýjum reglum Fjármálaeftirlitsins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða sem koma nú til framkvæmda í fyrsta sinn fyrir árið 2016. Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis. Heildaráhrif breytinganna eru að hrein eign sjóðsins m.v. árslok 2015 hækkar um 639 milljón kr. Áhrif á nafnávöxtun á árinu 2016 er 2,38% til hækkunar. Frekari upplýsingar um áhrif breytinganna er að finna í skýringum 2.2 og 18.

Eignir og ávöxtun

Hrein eign til greiðslu lífeyris nam 26.444 milljónum kr. í árslok 2016 samanborið við 28.373 milljónir kr. árið áður.

Nafnávöxtun á árinu 2016 var 1,4% sem samsvarar -0,7% raunávöxtun. Hrein raunávöxtun, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum var -1%. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára er 6%, síðustu 10 ára 0,3% og síðustu 20 ár hefur meðaltalið verið 3,3%.

Iðgjaldagreiðslur og fjöldi sjóðfélaga

Á árinu 2016 námu lögbundin iðgjöld 199,1 milljón kr. samanborið við 203,2 milljónir kr. árið áður. Virkir sjóðfélagar, þ.e. sjóðfélagar sem greiða iðgjöld til sjóðsins að meðaltali í hverjum í mánuði, voru 265 á árinu 2016 samanborið við 305 á árinu 2015. Í árslok 2016 áttu 2.936 sjóðfélagar réttindi hjá sjóðnum.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 659 milljónum kr. á árinu 2016 á móti 241 milljón kr. árið áður. Á árinu 2016 samdi ríkissjóður við nokkra launagreiðendur um yfirtöku á skuldbindingum að fjárhæð 3.255 milljónir kr. Á móti yfirtöku ríkissjóðs á skuldbindingum var 347 milljónum kr. ráðstafað af inneign þeirra launagreiðenda sem að samningunum komu vegna viðbótariðgjalda fyrri ára.

Innborganir ríkissjóðs eru vaxtareiknaðar í samræmi við ávöxtun sjóðsins og mynda inneign sem dregin er frá skuldbindingum. Með aukagreiðslum til sjóðsins er ríkissjóður að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum til lengri tíma, en ríkissjóður er bakábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins ásamt öðrum launagreiðendum. Inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna nam 23.728 milljónum kr. í árslok 2016 og hækkaði hún um 715 milljónir kr. milli ára. Aðrar eignir sjóðsins voru 3,1 milljarður kr. í árslok 2016.

Lífeyrisgreiðslur og fjöldi lífeyrisþega

Á árinu 2016 námu greiðslur til lífeyrisþega 3.722 milljónum kr. samanborið við 3.185 milljónir kr. árið áður. Meðalfjöldi lífeyrisþega var 1.056 á árinu 2016 samanborið við 996 á árinu 2015. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum námu 1.596 milljónum kr. á árinu 2016 og var endurgreiðsluhlutfallið 42,9% á móti 40,7% árið áður.

Fjárfestingartekjur og rekstrarkostnaður

Hreinar fjárfestingartekjur voru neikvæðar um 262 milljónir kr. samanborið við 2.137 milljónir kr. árið áður. Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður nam 78 milljónum kr. samanborið við 71 milljón kr. árið áður. Rekstrarkostnaður í hlutfalli af meðalstöðu eigna var 0,29% samanborið við 0,26% árið áður.

Sjóðurinn er með útvistunarsamning við Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR) sem annast allan rekstur sjóðsins. Hlutdeild í kostnaði er í samræmi við reglur sem sjóðirnir hafa undirritað sín á milli en þær taka m.a. mið af umfangi við rekstur að teknu tilliti til stærðarhagkvæmi. Sjá nánari upplýsingar í skýringu 7.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Tryggingafræðileg úttekt

Áfallin skuldbinding sjóðsins í árslok 2016 var 93,3 milljarðar kr. og hækkaði um 8,9% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingastærðfræðings eiga launagreiðendur að standa undir 54,3 milljörðum kr. af skuldbindingum sjóðsins með greiðslu lífeyrishækkana. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 39 milljarðar kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris í árslok 26,4 milljarðar kr. og endurmetin hrein eign hans var 26,5 milljarðar kr. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu má sjá í sérstöku yfirliti og í skýringu 15.

Stjórnarhættir og áhættustýring

LH leggur áherslu á góða stjórnarhætti. Í stefnuyfirlýsingu sjóðsins segir; LH tileinkar sér ábyrga starfshætti, með vönduð vinnubrögð, fagmennsku og frumkvæði að leiðarljósi. Sjóðurinn leggur áherslu á fyrirmyndarþjónustu og öfluga upplýsingatækni. Þannig verður LH traustur lífeyrissjóður og sjóðfélögum örugg samfylgd.

Stjórn sjóðsins er skipuð fjórum einstaklingum. Fjármálaráðherra skipar tvo og Félag íslenskra hjúkrunarfræðinga tvo. Stjórnin ber ábyrgð á starfsemi sjóðsins í samræmi við lög um lífeyrissjóði, reglugerðir settar samkvæmt þeim og samþykktir sjóðsins.

Stjórnin ræður framkvæmdastjóra, ákveður laun hans, gengur frá starfslýsingu hans og setur honum erindisbréf. Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur sjóðsins í umboði stjórnar.

Endurskoðunarnefnd er undirnefnd stjórnar og er hún skipuð til eins árs í senn. Hún starfar í samræmi við IX. kafla laga um ársreikninga nr. 3/2006. Nefndin hefur eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila, tilhögun innra eftirlits og aðferðum við áhættumat í því skyni að auka trúverðugleika í starfsemi sjóðsins.

Stjórn LH hefur samþykkt sérstaka stjórnarháttayfirlýsingu og er henni ætlað að styðja við góða og ábyrga stjórnarhætti. Með góðum stjórnarháttum í starfsemi LH er lagður grunnur að traustum samskiptum stjórnenda og starfsmanna sjóðsins við sjóðfélaga, launagreiðendur og ábyrgðaraðila sjóðsins. Með góðum stjórnarháttum er stuðlað að gagnsæi í starfsemi sjóðsins. Við mótum stjórnarháttu hafa stjórnendur og stjórn sjóðsins litið til og haft til hlíðsjónar almennt viðurkennd sjónarmið og leiðbeiningar um góða stjórnarhætti fyrirtækja.

Stjórn LH hefur jafnframt sett sér sérstakar starfsreglur. Í starfsreglunum er fjallað um starfsemi, skipan og verksvið stjórnar. Í starfsreglunum er m.a. litið til samþykktar sjóðsins og laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Sérstaklega er litið til þeirra ákvæða er lúta að stjórnarháttum lífeyrissjóða og hæfi. Stjórnarháttayfirlýsingin og starfsreglur stjórnar eru aðgengilegar á vef sjóðsins ásamt fleiri innri reglum sem sjóðurinn hefur sett sér. Hér að neðan er að finna yfirlit yfir helstu reglur, leiðbeiningar og gögn um stjórnarhætti sem lífeyrissjóðurinn fylgir. Neðangreindur listi er þó ekki tæmandi heldur settur fram til upplýsinga. Lög, reglur og leiðbeinandi tilmæli FME eru m.a. aðgengileg á vef FME.

Lög:

- Lög nr. 2/1997 um LH.
- Lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Reglugerðir og reglur:

- Reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015.
- Reglur um framkvæmd hæfismats framkvæmdastjóra og stjórnarmanna lífeyrissjóða nr. 180/2013.
- Reglur um endurskoðunardeildir og sjálfstætt starfandi eftirlitsaðila lífeyrissjóða nr. 577/2012.
- Reglugerð um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila séreignarsparnaðar nr. 916/2009.
- Reglugerð um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 391/1998.

Leiðbeinandi tilmæli FME:

- Leiðbeinandi tilmæli um upplýsingakerfi eftirlitsskyldra aðila nr. 2/2014.
- Leiðbeinandi tilmæli um útvistun hjá eftirlitsskyldum aðilum nr. 6/2014.
- Leiðbeinandi tilmæli um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða nr. 1/2013.
- Leiðbeinandi tilmæli um áhættustýringu (eftirlitskerfi) vörsluaðila séreignarsparnaðar nr. 2/2013.
- Leiðbeinandi tilmæli um hæfi lykilstarfsmanna nr. 3/2010.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Innri reglur LH:

- Reglur LH um hlutverk stjórnar, framkvæmdastjóra og annarra starfsmanna við ávöxtun eigna sjóðsins.
- Reglur um upplýsingagjöf til stjórnar LH um rekstur.
- Samþykktir LH.
- Siða- og samskiptareglur LH.
- Starfsreglur endurskoðunarnefndar.
- Starfsreglur stjórnar LH.
- Stjórnarháttayfirlýsing LH.
- Verklagsreglur LH um verðbréfavíðskipti lífeyrissjóðsins, stjórnar hans og starfsmanna.
- Verklagsreglur LH um hæfi lykilstarfsmanna

Stjórn sjóðsins setur fjárfestingastefnu en í henni eru tilgreindar megináherslur sem unnið er eftir við ávöxtun á fjármunum sjóðsins. Þá hefur stjórn sjóðsins samþykkt áhættustefnu en áhættustýring hjá sjóðnum byggir á framangreindum leiðbeinandi tilmælum FME. Markmið áhættustefnunnar er að auka öryggi í starfsemi sjóðsins með því að greina, fylgjast með og takmarka áhættu í rekstri sjóðsins. Áhættan nær bæði til atvika sem lúta að eignum og skuldbindingum sjóðsins sem og rekstrarlegum þáttum. Nánari umfjöllun um áhættuþætti sem hafa verið skilgreindir í starfsemi sjóðsins, áhættustýringu og áhættustefnu má sjá í skýringu 18.

Áhættustefnan er eitt af lykilverkfærum stjórnar við að uppfylla skyldur sínar gagnvart sjóðnum. Henni er beitt samhliða fjárfestingarstefnu sjóðsins og stuðlar hún að því að lífeyrissjóðurinn nái settum markmiðum með ásættanlegri áhættu í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum.

Eitt af verkefnum stjórnar er að móta innra eftirlit lífeyrissjóðsins og skjalfesta eftirlitsferla. Allir helstu ferlar í starfsemi hafa verið skjalfestir og hlutverk skilgreind. Lögð er áhersla á að greina helstu áhættuþætti og hefur sjóðurinn innleitt virkt eftirlit til að draga úr áhættu og villum.

Ófjárhagslegar upplýsingar

Í júní 2016 samþykkti Alþingi töluverðar breytingar á lögum um ársreikninga. Lagabreytingarnar gilda með afturvirkum hætti frá og með 1. janúar 2016. Meðal lagabreytinganna er krafa um að í yfirliti með skýrslu stjórnar tiltekinna félaga skuli fylgja upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif sjóðsins í tenglum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál. Jafnframt skal gera grein fyrir stefnu sjóðsins í mannréttindamálum og hvernig hann spornar við spillingar- og mútumálum. Hafi sjóðurinn ekki stefnu í tengslum við eitt eða fleiri mál samkvæmt lögunum, skal gera skýra og rökstudda grein fyrir því í yfirlitinu. Sjóðurinn telst eining tengd almannahagsmunum og fellur undir fyrrnefndar kröfur um upplýsingagjöf sem koma til vegna innleiðingar á tilskipun Evrópusambandsins. Þess má geta að fyrir félög í aðildarríkjum Evrópusambandsins gildir ákvæðið frá og með árinu 2017. Vegna þess skamma tíma sem leið frá lagabreytingunum til loka reikningsárs hefur sjóðnum ekki reynst unnt að innleiða þetta ákvæði. Innleiðing mun eiga sér stað á árinu 2017 og fyrrgreindar upplýsingar munu verða birtar í næsta ársreikningi sjóðsins.

Væntanleg þróun sjóðsins og framtíðarhorfur

Stærsta óvissuatriðið sem snýr að sjóðnum er fjármögnun á skuldbindingum hans til framtíðar en ljóst er að eignir hans munu verða uppurnar mörgum árum áður en skuldbindingar hafa verið greiddar að fullu. Ríkissjóður hefur sett fram áætlun næstu 5 árin um að hefja aftur greiðslur inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn sem er skref í rétta átt.

Útstreymi í formi lífeyrisgreiðslna er verulega umfram innborganir til sjóðsins. Það hefur því þurft að selja verðbréf til að fjármagna lífeyrisgreiðslur. Þetta hefur fyrst og fremst verið gert með sölu innlendra verðbréfa og hefur því hlutfallslegt vægi erlendra verðbréfa aukist.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Stjórn LH og framkvæmdastjóri staðfesta hér með ársreikning sjóðsins með undirskrift sinni.

Reykjavík 7. apríl 2017

Í stjórn LH

Halldóra Friðjónsdóttir, formaður stjórnar

Guðjón Hauksson, varaformaður stjórnar

Oddur Gunnarsson

Ragnheiður Gunnarsdóttir

Framkvæmdastjóri

Haukur Hafsteinsson

Áritun ríkisendurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning LH fyrir árið 2016. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit yfir breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu LH, upplýsingar um mikilvægar reikningskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Við staðfestum að samkvæmt okkar bestu vitund eru í skýrslu stjórnar veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og koma ekki fram í skýringum.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af efnahag LH og tryggingafræðilegri stöðu 31. desember 2016, afkomu hennar og breytingu á handbæru fé á árinu 2016, í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda. Við erum óháð LH og höfum unnið í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi. Við teljum að við endurskoðunina hafi verið aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að undirbyggja álit okkar.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri (hér eftir nefnd stjórnendur) eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórnendur eru einnig ábyrgir fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er að sé til staðar við gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórnendur ábyrgir fyrir mati á rekstrarhæfi sjóðsins og almennt er gengið út frá rekstrarhæfi við samningu ársreiknings. Ef vafi leikur á rekstrarhæfi skal gerð grein fyrir því í ársreikningnum með viðeigandi skýringum.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanlega vissa er mikið öryggi en ekki trygging þess að endurskoðun sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Endurskoðun okkar er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla og hún byggir á faglegri dómgreind og gagnrýni. Í því felst að okkur ber að:

- Greina og meta hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, skipuleggja og framkvæma endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeirri hættu og afla endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að undirbyggja álit okkar. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, fölsun, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá reglum innra eftirlits.
- Afla skilnings á innra eftirliti í þeim tilgangi að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir.
- Meta hvort reikningskilaaðferðir og reikningshaldslegt mat stjórnenda ásamt tengdum skýringum séu viðeigandi.
- Meta forsendu stjórnenda á rekstrarhæfi og meta á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.

Áritun ríkisendurskoðanda

- Meta í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, leggja mat á framsetningu, uppbyggingu og innihald, þar með talið skýringar með tilliti til glöggrar myndar.

Við upplýsum stjórn og endurskoðunarnefnd um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og verulega annmarka á innra eftirliti og önnur mikilvæg atriði sem koma upp við endurskoðun okkar.

Við höfum afhent stjórn og endurskoðunarnefnd yfirlýsingu þess efnis að við uppfyllum ákvæði siðareglna er varðar óhæði.

Ríkisendurskoðun, 5. apríl 2017

Sveinn Arason
Ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	Skýr.	2016	2015
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		38.250	42.208
Iðgjöld launagreiðenda		160.801	160.974
Lífeyrishækkningar		1.596.012	1.297.588
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði		24.503	23.403
Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar	3	317.755	116.027
		<u>2.137.321</u>	<u>1.640.201</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4.1	3.721.607	3.184.608
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	4.2	2.688	3.286
		<u>3.724.294</u>	<u>3.187.894</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
	5		
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5.1	(887.024)	1.231.512
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5.2	671.534	892.079
Vaxtatekjur af handbæru fé		(41.275)	39.326
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum		1.417	2.382
Fjárfestingargjöld	6	(6.530)	(28.491)
		<u>(261.879)</u>	<u>2.136.808</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	78.348	71.026
Önnur gjöld		<u>1.175</u>	<u>0</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		(1.928.375)	518.089
Hrein eign frá fyrra ári		<u>28.372.855</u>	<u>27.854.766</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>26.444.480</u>	<u>28.372.855</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	Skýr.	2016	2015
Eignir			
Fjárfestingar	10,17		
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	8	13.376.813	14.475.688
Skuldabréf	9	11.650.919	12.161.353
Fullnustueignir		0	30.752
		<u>25.027.732</u>	<u>26.667.793</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	11	232.518	37.147
Aðrar kröfur		182	379
		<u>232.700</u>	<u>37.526</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	12	4.077	4.985
Handbært fé		1.362.294	1.811.805
		<u>1.362.294</u>	<u>1.811.805</u>
	Eignir samtals	<u>26.626.804</u>	<u>28.522.108</u>
Skuldir			
Áfallin lífeyrisskuldbinding	13	17.029	14.353
Aðrar skuldir	14	165.294	134.901
	Skuldir samtals	<u>182.324</u>	<u>149.253</u>
		<u>26.444.480</u>	<u>28.372.855</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>26.444.480</u>	<u>28.372.855</u>
Eignir utan efnahagsreiknings			
Krafa á launagreiðendur skv. 20. gr. laga nr. 2/1997	16.1	54.250.433	47.967.349
Skuldbindingar utan efnahags	16.2		
Aðrar skýringar	18-19		
Kennitölur	20		

Sjóðstreymi árið 2016

	2016	2015
Inngreiðslur		
Iðgjöld	1.941.955	1.632.989
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	37.547	38.912
Aðrar inngreiðslur	2.156	2.891
	<u>1.981.658</u>	<u>1.674.792</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	3.691.937	3.166.710
Rekstrarkostnaður	80.120	66.599
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	414	597
Aðrar útgreiðslur	18.377	29.050
	<u>3.790.848</u>	<u>3.262.956</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>(1.809.190)</u>	<u>(1.588.164)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	77.268	100.067
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(950.586)	(291.864)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.126.692	1.169.736
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	1.246.723	1.634.103
Keypt skuldabréf	(492.901)	(291.973)
Seld skuldabréf	399.137	0
Uppgjör afleiðusamninga	0	(162.671)
Yfirteknar fullnustueignir	(17.090)	(768)
Seldar fullnustueignir	50.071	26.017
Gjöld vegna fullnustueigna	(2.229)	(1.233)
	<u>1.437.085</u>	<u>2.181.416</u>
Breyting á handbæru fé	(372.105)	593.253
Gengismunur af handbæru fé	(77.405)	2.796
Handbært fé í upphafi árs	1.811.805	1.215.756
Handbært fé í lok árs	<u><u>1.362.294</u></u>	<u><u>1.811.805</u></u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2016

Eignir	Skýr.	2016		
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris		26.444.480	0	26.444.480
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa		265.182	0	265.182
Mismunur á bókfærðu verði og matsverði skráðra hlutabréfa		(250.584)	0	(250.584)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(471.894)	0	(471.894)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar		(699.394)	(1.027.568)	(1.726.962)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	810.568	810.568
Eignir samtals		<u>25.287.790</u>	<u>(216.999)</u>	<u>25.070.791</u>

Skuldbindingar

Ellilífeyrir		84.676.877	2.123.952	86.800.828
Örorkulífeyrir		1.330.873	19.909	1.350.782
Makalífeyrir		7.242.217	113.817	7.356.034
Barnalífeyrir		2.550	0	2.550
Skuldbindingar samtals		<u>93.252.516</u>	<u>2.257.678</u>	<u>95.510.195</u>

Eignir umfram skuldbindingar	14	<u>(67.964.726)</u>	<u>(2.474.678)</u>	<u>(70.439.404)</u>
------------------------------------	----	---------------------	--------------------	---------------------

Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok		-72,9%	-109,6%	-73,8%
--	--	--------	---------	--------

Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		-68,0%	-102,7%	-69,0%
---	--	--------	---------	--------

Eignir	Skýr.	2015		
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris		28.372.855	0	28.372.855
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa		227.305	0	227.305
Mismunur á bókfærðu verði og matsverði skráðra hlutabréfa		(58.493)	0	(58.493)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(462.585)	0	(462.585)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar		(642.335)	(990.735)	(1.633.069)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	923.133	923.133
Eignir samtals		<u>27.436.747</u>	<u>(67.602)</u>	<u>27.369.145</u>

Skuldbindingar

Ellilífeyrir		77.322.594	2.384.222	79.706.815
Örorkulífeyrir		1.396.742	23.504	1.420.246
Makalífeyrir		6.922.508	130.909	7.053.417
Barnalífeyrir		2.802	0	2.802
Skuldbindingar samtals		<u>85.644.646</u>	<u>2.538.634</u>	<u>88.183.280</u>

Eignir umfram skuldbindingar	14	<u>(58.207.899)</u>	<u>(2.606.236)</u>	<u>(60.814.135)</u>
------------------------------------	----	---------------------	--------------------	---------------------

Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok		-68,0%	-102,7%	-69,0%
--	--	--------	---------	--------

Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		-64,9%	-67,2%	-65,0%
---	--	--------	--------	--------

1. Almennar upplýsingar um sjóðinn

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga starfar á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og laga nr. 2/1997 um LH. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins og með hliðsjón af lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

2. Reikningsskilaaðferðir

2.1 Grundvöllur reikningsskila

Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga og reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum, sem eru nokkuð breyttar frá síðasta ári, til samræmis við nýjar reglur FME um ársreikninga lífeyrissjóða sem komu til framkvæmda við gerð ársreikninga lífeyrissjóða fyrir árið 2016.

2.2 Breytingar á reikningsskilaaðferðum

Uptaka á reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 leiðir til breytinga á mati og framsetningu ýmissa liða reikningsskilanna. Samanburðarfrárhæðum er jafnframt breytt. Finna má nánari upplýsingar um breytingarnar og áhrif þeirra í skýringu nr. 19.

2.3 Starfrækslu- og framsetningargjaldmiðill

Ársreikningurinn er settur fram í þúsundum íslenskra króna, sem er bæði starfrækslugjaldmiðill og framsetningargjaldmiðill lífeyrissjóðsins.

2.4 Mat og ákvarðanir

Við gerð reikningsskilanna þurfa stjórnendur að meta ýmis atriði og gefa sér forsendur um mat á eignum, skuldum, tekjum og gjöldum. Þó svo mat þetta sé samkvæmt bestu vitund stjórnenda, geta raunveruleg verðmæti þeirra liða sem þannig eru metnir reynt önnur en niðurstaða samkvæmt matinu.

Mat og forsendur eru endurskoðaðar reglulega og eru áhrifin af breytingum færð á því tímabili sem breyting er gerð og jafnframt á síðari tímabilum ef breytingin hefur áhrif á þau.

Stjórnendur hafa gefið sér forsendur um og lagt reikningshaldslegt mat á eftirfarandi liði sem hafa veruleg áhrif á ársreikning lífeyrissjóðsins:

- i) Stigskipting gangvirðis, sjá skýringu 18.2.
- ii) Tryggingafræðileg staða, sjá skýringu 16.

2.5 Iðgjöld og réttindi

Iðgjald til LH er 12% af dagvinnulaunum, vaktaálagi, persónuuppbót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til töku ellilífeyris er við 65 ára aldur. Sjóðfélaga er þó heimilt að hefja töku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaldur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára.

Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu.

2.6 Hreinar fjárfestingartekjur

Undir þennan lið eru færðar allar fjárfestingartekjur sjóðsins að frádregnum öllum fjárfestingargjöldum.

Viðskipti í öðrum myntum en íslenskum krónum eru umreiknuð yfir í íslenskar krónur á gengi viðskiptadags. Gengismunur sem myndast við greiðslu og innheimtu krafna er færður í yfirliti um breytingu á hreinni eign sem og áfallinn gengismunur á eignir í árslok.

a) Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem greint er frá í skýringu nr. 5 um fjárfestingargjöld.

Undir þennan lið falla arðgreiðslur, söluhagnaður og sölutap, sem og breytingar á gangvirði.

Arðstekjur eru tekjufærðar þegar ákvörðun aðalfundar um arðgreiðslu í viðkomandi félögum liggur fyrir. Í skýringu 4.1 má sjá breytingar á gangvirði 20 stærstu fjárfestinga sjóðsins í félögum og sjóðum.

b) Hreinar tekjur af skuldabréfum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í skuldabréfum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem greint er frá í skýringu nr. 5 um fjárfestingargjöld.

Hér eru færðar vaxtatekjur, verðbætur og lántökugjöld af sjóðfélagalánnum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér undir er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapsáhættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

c) Fjárfestingargjöld

Hér eru færð fjárfestingargjöld og þóknarir til fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum sjóðsins. Í skýringu nr. 5 er greint frá áætlaðri umsýsluþóknun vegna fjárfestinga sjóðsins í innlendum og erlendum verðbréfa- og framtakssjóðum.

2.7 Rekstrarkostnaður

Allur skrifstofu- og stjórnunarkostnaður lífeyrissjóðsins fellur undir rekstrarkostnað, þ.m.t. launakostnaður starfsmanna sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til. Sjá nánar skýringu 7.

2.8 Fjárfestingar

Fjárfestingar eru fjármálagerningar samkvæmt skilgreiningu laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007. Fjárfestingar sjóðsins samanstanda af eignarhlutum í félögum og sjóðum, skuldabréfum, bundnum bankainnistæðum, fjárfestingum í íbúðarhúsnaði og öðrum fjárfestingum.

Stjórnendur ákvarða flokkun fjárfestinga þegar þær eru færðar í upphafi.

a) Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldin eru til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréfaeign, sem sjóðurinn tilgreinir að haldið verði til gjalddaga, eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu og aðferð virkra vaxta.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í árslok en gangvirði annarra fjárfestinga (óskráðra) í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu 17. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Skýringar

b) Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Þessi flokkur fjárfestinga er færður á gangvirði.

c) Skuldabréf

Undir skuldabréf eru færð öll skuldabréf, bæði verðbréf sem eru á afskrifuðu kostnaðarverði og gangvirði. Undir þennan flokk falla jafnframt útlán. Skuldabréf og útlán eru færð með áföllnum vöxtum, verðbótum og gengismun í árslok. Verðbætur miðast við viðeigandi vísitölu næsta mánaðar eftir lok reikningsárs. Í skýringu 8 er gerð nánari grein fyrir skiptingu skuldabréfa eftir reikningshaldslegri meðhöndlun.

d) Niðurfærsla skuldabréfa og útlána

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarframlög vegna tapsáhættunnar eru færð á niðurfærslureikning sem dreginn er frá stöðu skuldabréfa og útlána til sjóðfélaga í árslok.

2.9 Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og fært í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Afskriftin er dregin frá viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

2.10 Varanlegir rekstrarfjármunir og óefnislegar eignir

Fasteignir og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði og greinast þannig:

- i) Fasteign 1,5%
- ii) Innréttingar og skrifstofutæki 10-15%
- iii) Tölvubúnaður 33,3%

2.11 Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á kostnaðarverði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

2.12 Umreikningur í íslenskar krónur

Eignir í erlendri mynt eru umreiknaðar í íslenskar krónur miðað við opinbert kaupgengi Seðlabanka Íslands í árslok.

Skýringar

3. Uppgjör og innborganir vegna skuldbindinga

Greiðslur inn á lífeyrisskuldbindingar og uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum greinist þannig:

	2016	2015
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	658.657	240.697
Uppgjör launagreiðenda á lífeyrisskuldbindingum	4.796	6.598
Viðbótarframlag ýmissa launagreiðenda, innborgun inn á skuldbindingar	1.053	7.220
Ráðstöfun viðbótariðgjalda vegna skuldbindinga	(346.787)	(138.489)
	<u>317.719</u>	<u>116.027</u>

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 659 milljónum kr. á árinu 2016. Á árinu 2016 samdi ríkissjóður við nokkra launagreiðendur um yfirtöku á skuldbindingum að fjárhæð 3.255 milljónir kr. Á móti yfirtöku ríkissjóðs á skuldbindingum var 347 milljónum kr. ráðstafað af inneign þeirra launagreiðenda sem að samningunum komu vegna viðbótariðgjalda fyrri ára.

Vegna framangreindra uppgjör voru 177,6 milljónir kr. færðar á meðal krafna á launagreiðendur.

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 4,8 þúsundum kr. á árinu 2016. Um var að ræða uppgjör lífeyrisskuldbindinga vegna áunninna réttinda.

4. Lífeyrir

4.1 Greiddur lífeyrir skiptist þannig:

	2016	2015
Ellilífeyrir	3.371.642	2.864.798
Örorkulífeyrir	214.743	215.419
Makalífeyrir	134.738	103.958
Barnalífeyrir	484	434
	<u>3.721.607</u>	<u>3.184.608</u>

4.2 Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris:

	2016	2015
Kostnaður vegna örorkumats	499	477
Kostnaður vegna endurhæfingar	2.688	3.286
	<u>3.186</u>	<u>3.762</u>

Skýringar

5. Hreinar fjárfestingartekjur

5.1 Hreinar tekjur af eignarhlutum í innlendum félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Bókfært verð 31.12.2016	Arður	Gangvirðis- breyting	Hreinar tekjur samts 2016	Hreinar tekjur samts 2015
Marel hf	362.848	3.022	(12.381)	(9.359)	153.316
Icelandair Group hf	350.584	10.143	(186.644)	(176.501)	224.152
Össur hf	343.251	1.652	(61.052)	(59.400)	91.691
Reitir fasteignafélag	308.814	4.750	32.206	36.956	80.037
Hagar hf	270.383	7.818	46.424	54.242	30.047
Eimskipafélag Íslands hf	160.476	4.115	117.284	121.399	4.361
N1 hf	133.252	3.686	53.148	56.834	25.426
HB Grandi hf	124.929	7.310	(69.728)	(62.418)	33.835
Siminn hf	99.777	1.924	(15.784)	(13.860)	83.681
Veðskuld II slhf	89.539	0	0	0	0
Aðrar eignir	701.793	32.156	82.193	114.348	155.824
	<u>2.945.645</u>	<u>76.576</u>	<u>(14.333)</u>	<u>62.242</u>	<u>882.370</u>

Hreinar tekjur af eignarhlutum í erlendum félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Bókfært verð 31.12.2016	Áhrif gjaldmiðils	Gangvirðis- breyting	Hreinar tekjur samts 2016	Hreinar tekjur samts 2015
MFS FCP Global Equity	1.729.781	(261.489)	129.839	(131.650)	22.398.694
Vanguard Global Stock Index	1.296.139	(179.403)	89.215	(90.188)	14.897.071
Schroder Global Core	1.069.099	(145.396)	90.956	(54.440)	12.223.123
Schroder Global Quant Value	703.005	(94.064)	70.196	(23.868)	(25.794.921)
T. Rowe Price US Large Growth	651.528	(94.517)	15.672	(78.844)	85.198.652
JP Morgan Funds - Global Dynamic C	647.581	(94.786)	12.034	(82.752)	(11.929.100)
Morgan Stanley	626.544	(94.038)	(6.087)	(100.125)	17.764.724
EFG Global Equity	490.581	(71.157)	11.875	(59.282)	7.623.068
T. Rowe Price US Small Cap Fund	325.372	(42.140)	41.879	(261)	2.210.920
Seilern Stryx Fund	294.894	(41.936)	12.775	(29.161)	36.192.671
Aðrar eignir	2.596.643	(421.937)	123.243	(298.695)	188.357.694
	<u>10.431.167</u>	<u>(1.540.863)</u>	<u>591.596</u>	<u>(949.266)</u>	<u>349.143</u>

Samts hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum (887.024) 1.231.512

Skýringar

5.2 Hreinar tekjur af skuldabréfum sundurliðast þannig:

Skuldabréf sem haldið er til gjalddaga

	Vaxtatekjur og verðbætur	Áhrif gjaldmiðils	Breyting á niðurfærslu	Samtals 2016	Samtals 2015
Ríkistryggð skuldabréf	174.152	(5.385)	0	168.767	517.257
Skuldabréf sveitarfélaga	62.940	0	0	62.940	68.261
Skuldabréf lánastofnana	7.343	0	9.451	16.794	(8.839)
Skuldabréf fyrirtækja	65.788	0	0	65.788	48.284
Sjóðfélagalán og önnur veðlán	103.767	0	4.750	108.517	123.685
	413.990	(5.385)	14.200	422.806	748.649

	Gangvirðis- breyting	Áhrif gjaldmiðils	Niðurfærsla	Samtals 2016	Samtals 2015
Skuldabréf færð á gangvirði					
Ríkistryggð skuldabréf	233.127	0	0	233.127	143.175
Skuldabréf lánastofnana	15.601	0	0	15.601	255
	248.728	0	0	248.728	143.429

Samtals tekjur af skuldabréfum	662.718	(5.385)	14.200	671.534	892.079
---------------------------------------	----------------	----------------	---------------	----------------	----------------

Breyting á niðurfærslu skuldabréfa greinist þannig:

	2016	2015
Niðurfærsla í upphafi árs	561.165	557.786
Endanlega afskrifað á árinu	(513.830)	(4.365)
Breyting á niðurfærslu	(14.200)	7.744
Niðurfærsla í lok árs	33.135	561.165

6. Fjárfestingargjöld

	Bein fjárfestingar- gjöld	Áætluð fjárfestingar- gjöld	Fjárfestingar- gjöld samtals
Árið 2016			
Umsýsluþóknarir:			
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	0	3.204	3.204
Vegna erlendra verðbréfasjóða og fjárfestingarsjóða	8.764	47.071	55.835
Vegna erlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	4.215	4.283	8.498
	12.979	54.557	67.536
Kaup- og sölubóknarir vegna verðbréfaviðskipta	1.261	0	1.261
Vörsluþóknarir	3.552	0	3.552
Önnur fjárfestingargjöld	(11.263)	0	(11.263)
	6.530	54.557	61.087

	Bein fjárfestingar- gjöld	Áætluð fjárfestingar- gjöld	Fjárfestingar- gjöld samtals
Árið 2015			
Umsýsluþóknarir:			
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	169	2.451	2.620
Vegna erlendra verðbréfasjóða og fjárfestingarsjóða	20.889	42.079	62.969
Vegna erlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	2.507	7.047	9.554
	23.565	57.073	75.143
Kaup- og sölubóknarir vegna verðbréfaviðskipta	1.282	0	1.282
Vörsluþóknarir	3.554	0	3.554
Önnur fjárfestingargjöld	90	0	90
	28.491	57.073	80.069

Bein fjárfestingargjöld námu 6,5 milljónum kr. á árinu 2016 og koma fram í yfirliti um hreina eign til greiðslu lífeyris. Því til viðbótar eru áætluð og reiknuð fjárfestingargjöld en hjá nokkrum vörslu- eða stýringaraðilum verðbréfasafna liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir og er sá kostnaður því innifalinn í gengi viðkomandi sjóða. Miðað við umsámin þóknahlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýsluþóknun til viðbótar beinum fjárfestingargjöldum hafi numið 54,6 milljónum kr. á árinu 2016.

Skýringar

7. Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður

	2016	2015
Fjármálaeftirlitið, eftirlitsgjald	8.318	7.726
Stjórnarlaun og launatengd gjöld	4.978	4.258
Aðkeypt þjónusta	1.999	2.490
Árgjald til Landsamtaka lífeyrissjóða og Umboðsmanns skuldara	1.324	1.480
Afskrift fastafjármuna	1.322	1.350
Annar beinn kostnaður	670	1.373
Hlutdeild í kostnaði LSR skv. útvistunarsamningi	59.737	52.349
	78.348	71.026

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga (LH) er með útvistunarsamning við Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR) sem annast allan rekstur LH, m.a. skráningu iðgjalda, ávöxtun fjármuna, bókhald, afgreiðslu lífeyris og útlána og alla aðra þjónustu við sjóðfélaga LH. LSR annast einnig ársskýrslugerð fyrir LH og öll nauðsynleg skil á gögnum til endurskoðanda. LSR sér jafnframt um öll skýrslu- og gagnaskil fyrir hönd LH til opinberra aðila, m.a. Fjármálaeftirlitsins og Seðlabanka Íslands. LH tekur þátt í sameiginlegum kostnaði LSR í samræmi við reglur sem sjóðirnir hafa undirritað sín á milli.

Hlutdeild LH í sameiginlegum kostnaði LSR nam 59,7 milljónum kr. á árinu 2016. Starfsmenn LSR annast allan rekstur LH og fellur því enginn beinn launakostnaður til hjá LH vegna starfsmanna. Hins vegar ber LH ákveðna hlutdeild af kostnaði LSR skv. útvistunarsamningi milli sjóðanna. Hlutdeild LH í launakostnaði starfsmanna LSR nam 40,4 milljónum kr. Hlutdeild í kostnaði vegna upplýsingatækni nam 10 milljónum kr. og í öðrum kostnaði 9,3 milljónum kr.

Heildarlaun stjórnar, endurskoðunarnefndar, framkvæmdarstjóra og lykilstarfsmanna sundurliðast þannig:

Stjórn LH:	2016	2015
Guðjón Hauksson (formaður 2016, stjórnarmaður 2015)	1.394	631
Oddur Gunnarsson (varaformaður 2016, formaður 2015)	1.046	1.262
Halldóra Friðjónsdóttir (stjórnarmaður)	697	631
Ragnheiður Gunnarsdóttir (stjórnarmaður 2016, varaformaður 2015)	697	946
Cecilie Björgvinsdóttir (varamaður í stjórn)	0	16
Helgi Valberg Jensson (varamaður í stjórn)	17	0
	3.851	3.486

Endurskoðunarnefnd:	2016	2015
Hallgrímur Snorrason (formaður endurskoðunarnefndar)	1.053	932
Marianna Jónasdóttir	527	466
Trausti Hermannsson (hætti 30.06.2016)	235	466
Þórveig Þormóðsdóttir (byrjaði 01.07.2016)	291	0
	2.106	1.864

	2016	2015
Haukur Hafsteinsson (framkvæmdastjóri LSR og LH)	25.976	23.631

Skýringar

Skipting launa endurskoðunarnefndar og framkvæmdastjóra niður á sjóði ásamt þóknun til innri og ytri endurskoðenda vegna ársins 2016:

	LH	A-deild LSR	B-deild LSR	Samtals
Endurskoðunarnefnd	149	921	1.035	2.106
Framkvæmdastjóri LSR og LH	1.841	11.364	12.771	25.976
Ytri endurskoðandi	834	5.147	5.784	11.765
Innri endurskoðandi	553	3.415	3.838	7.807
Hlutur sjóðsins í þóknun til ytri endurskoðanda sjóðsins:			2016	2015
Fjárhagsendurskoðun ársreiknings og tengd verkefni			834	656

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins. Kostnaður vegna endurskoðunarvinnu á árunum 2015 og 2016 var borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar í fjárlögum.

Hlutur sjóðsins í þóknun til innri endurskoðanda sundurliðast þannig:	2016	2015
Innri endurskoðun	459	477
Önnur þjónusta	94	36
	553	513

Þóknun til tryggingastærðfræðings sundurliðast þannig:	2016	2015
Útreikningur á tryggingafræðilegri stöðu og tengd verkefni	1.748	2.141
Önnur þjónusta	242	59
	1.989	2.199

8. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Innlend hlutabréf:

Skráð félög:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Marel hf	0,2%	362.848	37.045	327.395
Icelandair Group hf	0,3%	350.584	(85.923)	512.946
Össur hf	0,2%	343.251	28.239	342.641
Reitir fasteignafélag	0,5%	308.814	78.982	284.106
Hagar hf	0,4%	270.383	(6.304)	208.858
Eimskipafélag Íslands hf	0,3%	160.476	55.457	149.107
N1 hf	0,4%	133.252	75.569	50.011
HB Grandi hf	0,3%	124.929	146.871	160.537
Síminn hf	0,3%	99.777	(266.240)	119.732
EIK fasteignafélag hf	0,2%	83.193	(119.959)	73.875
Sjóvá Almennar tryggingar hf	0,3%	71.841	54.411	61.861
Reginn hf	0,2%	69.260	40.774	36.427
Skeljungur hf	0,4%	59.111	53.261	0
Tryggingamiðstöðin hf	0,3%	58.448	41.021	51.186
Fjarskipti hf	0,3%	43.615	27.346	42.248
Vátryggingafélag Íslands hf	0,2%	35.581	50.263	49.998
		2.575.361		2.470.928

Skýringar

Óskráð félög og framtakssjóðir:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Veðskuld II slhf	1,0%	89.539	89.539	49.744
FAST-1 slhf	1,0%	83.270	65.162	65.162
SÍA II slhf	0,9%	79.122	55.160	51.211
EDDA slhf	1,0%	20.505	19.956	24.162
Fí Fasteignafélag slhf	1,0%	24.353	16.443	13.535
Akur fjárfestingar slhf	0,7%	14.492	23.576	18.021
Frumtak slhf	0,5%	10.241	(227)	11.000
SF III slhf	0,7%	5.808	20.568	6.541
SÍA III slhf	0,5%	1.909	14.009	0
Eignarhaldsfélag lífeyrissjóða um verðbréfaþing ehf.	0,5%	35	0	35
SÍA II GP hf	0,8%	32	32	32
SF IV slhf	0,0%	0	(37.223)	38.814
		<u>329.305</u>		<u>278.255</u>
Eignarhlutar í félögum samtals		<u>2.904.666</u>		<u>2.749.183</u>

Kostnaðarverð í töflu hér að ofan er skilgreint sem kaupverð að frádregnu söluverði í viðkomandi félagi, framtakssjóði eða verðbréfasjóði. Þannig er ekki tekið tillit til arðgreiðslna. Kostnaðarverð er ekki sett fram þar sem eðli og uppbygging fjárfestingarinnar leiðir ekki fram kostnaðarverð sem hægt er að byggja á. Sjóðurinn á ekki eignaraðild að félagi þar sem um er að ræða ótakmarkaða ábyrgð, né þar sem um er að ræða dóttur- eða hlutdeildarfélag.

Innlend hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum:

Hlutabréfasjóðir:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Alþjóða fasteignasjóðurinn	1,0%	21.337	8.331	25.028
Auður I fagfjárfestingsjóður slf	0,2%	7.448	5.110	6.956
Veðskuldabréfasjóður ÍV	0,7%	6.000	6.000	6.000
Alþjóða framtakssjóðurinn	2,5%	5.581	0	11.309
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I	0,6%	614	(4.194)	400
		<u>40.979</u>		<u>49.694</u>
Skuldabréfasjóðir:				
Virðing, Veðskuldabréfasjóður		0	(71.334)	5
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum samtals		<u>40.979</u>		<u>49.699</u>
Eignarhlutir í innlendum félögum og sjóðum samtals		<u>2.945.645</u>		<u>2.798.882</u>

Skýringar

Erlend hlutabréf:

Sérgreind hlutabréfasöfn:	*Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Morgan Stanley		626.544	(1.161.534)	726.669
EFG Global Equity		490.581	199.348	549.863
ETF Credit Suisse		284.914	160.634	316.172
		<u>1.402.039</u>		<u>1.592.704</u>

* Á ekki við, um sérgreind hlutabréfasöfn í eigu sjóðsins er að ræða og eignahlutur sjóðsins í hverju félagi fyrir sig er óverulegur.

Hlutdeildarskírteini í skráðum hlutabréfasjóðum:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
MFS FCP Global Equity	0,4%	1.729.781	(403.283)	2.036.177
Vanguard Global Stock Index	0,1%	1.296.139	(204.131)	1.386.327
Schroder Global Core	0,5%	1.069.099	(118.293)	1.123.539
Önnur hlutdeildarskírteini	< 2%	4.143.521	134.869	4.397.575
		<u>8.238.539</u>		<u>8.943.618</u>

Hlutdeildarskírteini í skráðum framtaks- og fasteignasjóðum:

	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Schroder Private Equity III	0,4%	115.792	(149.664)	177.750
Schroder Private Equity IV	0,2%	78.976	479	104.669
SVG Diamond Private Equity III	0,1%	76.655	32.594	89.319
Önnur hlutdeildarskírteini	< 2%	62.517	(224.122)	115.726
		<u>333.940</u>		<u>487.463</u>

Hlutdeildarskírteini í óskráðum framtaks- og fasteignasjóðum:

	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Morgan Stanley Emerging Private Markets	0,2%	92.868	17.749	116.246
Morgan Stanley Private Equity III	0,2%	85.187	(177.057)	156.038
Partners Group Private Equity	0,2%	47.009	(47.171)	66.216
Önnur hlutdeildarskírteini	< 2%	231.585	(143.942)	314.520
		<u>456.649</u>		<u>653.021</u>

Erlend verðbréf með breytilegum tekjum samtals		<u>10.431.167</u>		<u>11.676.806</u>
--	--	-------------------	--	-------------------

Hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum samtals		<u>13.376.813</u>		<u>14.475.688</u>
--	--	-------------------	--	-------------------

Skýringar

9. Skuldabréf

Skuldabréf og útlán metin á gangvirði:	2016	2015
Íbúðabréf	2.627.773	2.536.044
Ríkisbréf	1.957.502	2.270.608
Skuldabréf lánastofnana	210.768	61.396
	<u>4.796.044</u>	<u>4.868.049</u>
Skuldabréf og útlán metin á afskrifuðu kostnaðarverði:	2016	2015
Íbúðabréf	1.964.442	2.047.220
Ríkistryggð skuldabréf	1.316.279	1.422.108
Skuldabréf sveitarfélaga	908.517	998.919
Skuldabréf lánastofnana	127.620	626.327
Skuldabréf fyrirtækja	944.387	895.639
Útlán til sjóðfélaga	1.626.765	1.864.256
Niðurfærsla skuldabréfa	(33.135)	(561.165)
	<u>6.854.876</u>	<u>7.293.304</u>
Skuldabréf samtals	<u>11.650.919</u>	<u>12.161.353</u>
Gangvirði skuldabréfa sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði	<u>12.189.192</u>	<u>12.764.606</u>

10. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

Fjárfestingar skiptast þannig niður á gjaldmiðla:	2016	2015
ISK	14.522.813	14.900.839
USD	9.534.475	10.706.242
EUR	971.452	1.060.739
	<u>25.028.740</u>	<u>26.667.821</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum:		
Eignir í íslenskum krónum	58,0%	55,9%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	42,0%	44,1%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>

11. Kröfur

Kröfur á launagreiðendur:	2016	2015
Kröfur vegna lífeyrishækkana og uppgjors á skuldbindingum	221.923	26.421
Kröfur vegna iðgjalda	10.595	10.726
	<u>232.518</u>	<u>37.147</u>

Skýringar

12. Varanlegir rekstrarfjármunir

Bókfært verð greinist þannig:

	2016	2015
Heildarverð í ársbyrjun	8.154	8.183
Viðbætur á árinu	414	597
Uppsafnaðar afskriftir í ársbyrjun	(3.169)	(2.444)
Afskrifað á árinu	(1.322)	(1.350)
Bókfært verð í árslok	4.077	4.985

13. Áfallin lífeyrisskuldbinding

	2016	2015
Hlutdeild í lífeyrisskuldbindingu vegna starfsmanna LSR sem greiða til B-deildar LSR	17.029	14.353

14. Aðrar skuldir

	2016	2015
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum	163.454	131.097
Aðrar skuldir	1.840	3.804
	165.294	134.901

15. Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg staða samtryggingardeildar sjóðsins er reiknuð í samræmi við ákvæði 39. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Útreikningurinn er gerður af tryggingastærðfræðingi sem hefur til þess tilskilda staðfestingu frá Fjármálaeftirlitinu og starfar sjálfstætt utan sjóðsins. Helstu forsendur útreikninga miðast við ákvæði IV. kafla reglugerðar nr. 391/1998 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Þar kemur m.a. fram að meta skuli dánar- og lífslíkur miðað við nýjustu dánar- og eftirlifendatöflur útgefnar af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga. Í reglugerðinni kemur einnig fram að við núvirðisútreikning væntanlegs lífeyris og framtíðariðgjalda skuli nota 3,5% vaxtaviðmiðun umfram vísitölu neysluverðs. Miðað er við nýjar lífs- og dánarlíkur en sjá má áhrif þeirra í töflu hér að neðan. Að öðru leyti eru forsendur óbreyttar milli ára.

Lífs- og dánarlíkur miða við reynslu árána 2010 til 2014 á Íslandi. Örorkulíkur eru 50% af meðalörorkulíkum 17 íslenskra lífeyrissjóða árin 1998 til 2002.

Yfirlit um breytingu á tryggingafræðilegri stöðu

Eignir	2016	2015
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok	25.070.791	27.369.145
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun	27.369.145	27.516.992
Hækkun (lækkun) endurmetinnar eignar á árinu	(2.298.354)	(147.847)
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok	95.510.195	88.183.280
Skuldbindingar í ársbyrjun	88.183.280	80.384.914
Hækkun (lækkun) skuldbindinga á árinu	7.326.915	7.798.366
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu	(9.625.269)	(7.946.213)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum samtryggingardeildar

	2016	2015
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun	85.644.646	77.427.286
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta	1.712.893	1.548.546
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins	554.417	457.157
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu	(3.721.607)	(3.184.608)
Hækkun vegna breytinga á lífs- og dánarlíkum	856.446	0
Launahækkningar og aðrar breytingar	8.205.721	9.396.266
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	<u>93.252.516</u>	<u>85.644.646</u>

16. Skuldbindingar utan efnahags

16.1 Ábyrgð launagreiðenda og ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum

Után efnahagsreiknings er getið um skuldbindingar launagreiðenda vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 20. gr. laga um lífeyrissjóðinn nr. 2/1997. Eftirstæðar skuldbindingar eru á ábyrgð ríkissjóðs og annarra launagreiðenda en reynist launagreiðandi ekki fær um að standa við ábyrgðarskuldbindingu sína er ríkissjóður bakábyrgur samkvæmt 18. gr. sömu laga.

	2016	2015	Breyting milli ára
Hrein eign til greiðslu lífeyris	26.444.480	28.372.855	-6,8%
Endurmat á verðbréfaeign	14.598	168.812	-91,4%
Núvirt fjárfestingargjöld og rekstrarkostnaður	(1.171.288)	(1.104.920)	6,0%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	54.250.433	47.967.349	13,1%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	<u>(93.252.516)</u>	<u>(85.644.646)</u>	8,9%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna bakábyrgðar	<u>(13.714.293)</u>	<u>(10.240.550)</u>	33,9%

16.2 Aðrar skuldbindingar

Sjóðurinn hefur gert samninga sem skuldbinda hann til framtíðarfjárfestinga. Með samningunum hefur sjóðurinn skuldbundið sig til að fjárfesta í framtaks- og fasteignasjóðum fyrir ákveðna fjárhæð, sem er innkölluð í nokkrum áföngum. Staða skuldbindinga í árslok er eftirfarandi:

	2016	2015
Innlendir framtakssjóðir	278.448	361.401
Erlendir framtakssjóðir	326.088	319.897
	<u>604.536</u>	<u>681.298</u>

Skýringar

17. Fjármálagerningar

17.1 Flokkar fjármálagerninga

Fjárfestingar lífeyrissjóðsins skiptast í eftirfarandi flokka fjármálagerninga:

Fjárfestingar í árslok 2016	Fjárfestingar á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalddaga	Samtals	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	13.376.813			13.376.813	13.376.813
Skuldabréf	4.796.044	1.615.265	5.239.610	11.650.919	12.189.192
Fjáreignir samtals	18.172.856	1.615.265	5.239.610	25.027.732	25.566.004

Fjárfestingar í árslok 2015	Fjárfestingar á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalddaga	Samtals	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	14.475.688			14.475.688	14.475.688
Skuldabréf	4.868.049	1.841.853	5.451.450	12.161.353	12.764.606
Aðrar fjárfestingar	30.752			30.752	30.752
Fjáreignir samtals	19.374.489	1.841.853	5.451.450	26.667.793	27.271.046

17.2 Stigskipting gangvirðis

Taflan hér að neðan sýnir fjárfestingar, sem færðar eru á gangvirði, flokkaðar eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðum er skipt í þrjú stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsenda sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis eignanna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: Gangvirðismatið byggir á skráðum verðbréfum á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: Gangvirðismatið byggir ekki á skráðum verðum á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: Gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Fjárfestingar á gangvirði í árslok 2016	17.011.982	0	1.160.874	18.172.856
Fjárfestingar á gangvirði í árslok 2015	17.875.300	38.786	1.460.403	19.374.489

Við mat á fjáreignum sem falla undir stig 2 eru notaðar eftirfarandi aðferðir:

Í stig 2 eru færðar fjárfestingar þar sem ekki er virkur markaður. Matið á eignunum ákvarðast af nýlegum viðskiptum ótengdra aðila eða kauptilboðum frá ótengdum aðilum. Einnig er stuðst við gangvirði annarra sambærilegra fjáreigna.

Við mat á fjáreignum sem falla undir stig 3 eru notaðar eftirfarandi aðferðir:

Í stig 3 eru notuð gögn eins og verðmat frá rekstraraðilum fjárfestinga- og fagfjárfestasjóða, söluréttur eða verðmat sjóðsins byggt á afkomu viðkomandi félags eða samanburði við sambærilegar fjáreignir.

Breytingar sem falla undir stig 3 á árinu 2016 eru eftirfarandi.

Staða í ársbyrjun	1.460.403
Keypt á árinu	91.956
Selt á árinu / afborganir	(294.783)
Vextir og matsbreyting	(96.702)
Staða í árslok	1.160.874

18. Áhættuþættir í starfsemi, áhættustýring og áhættustefna

Hlutverk stjórnar lífeyrissjóðsins samkvæmt lögum er að hafa eftirlit með starfsemi sjóðsins. Liður í því eftirliti er samþykkt og innleiðing áhættustefnu. Á grundvelli hennar felur stjórn framkvæmdastjóra og forstöðumanni áhættustýringar sjóðsins umsjón með framkvæmd stefnunnar.

Áhættustefna sjóðsins og áhættustýring byggir á leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða og leiðbeinandi tilmælum FME nr. 2/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) vörsluaðila séreignarsparnaðar. Jafnframt byggir áhættustefnan og áhættustýringin á lögum nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, sem og reglugerð nr. 916/2009, um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila séreignarsparnaðar ásamt lögum nr. 2/1997, um Lífeyrissjóð hjúkrunarfræðinga (LH).

Áhættustefna sjóðsins er eitt af lykilverkfærum stjórnar við það að uppfylla skyldur sínar sem yfirstjórn sjóðsins. Henni er beitt samhliða fjárfestingarstefnu sjóðsins og stuðlar að því að lífeyrissjóðurinn nái settum markmiðum með ásættanlegri áhættu í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum.

Áhætta sjóðsins er flokkuð í eftirfarandi fimm yfirflokkka:

1. Fjárhagslega áhættu (markaðsáhættu).
2. Mótaðilaáhættu.
3. Lífeyrstryggingaráhættu.
4. Lausafjárahættu.
5. Rekstraráhættu.

18.1 Fjárhagsleg áhætta

Fjárhagsleg áhætta felst í hættunni á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á vöxtum, gengi gjaldmiðla eða virði verðbréfa. Fjárhagslegri áhættu má skipta í a) vaxtaáhættu, b) uppgreiðsluáhættu, c) markaðsáhættu, d) gjaldmiðlaáhættu, e) ósamræmisáhættu, f) verðbólguáhættu og g) áhættu vegna eigna utan efnahagsreiknings.

a) Vaxtaáhætta

Hættan á að breytingar á vöxtum og lögun vaxtaferils leiði til lækkunar á virði skuldabréfa. Vaxtaáhættuna er unnt að mæla með meðallíftímaaðferð (e. Duration Based Method) sem og breytingu á virði safnsins vegna breytinga á stýrivöxtum og vaxtabreytinga á íslenskum ríkisverðbréfum. Vaxtaáhættan tengist einnig mati á skerðingaráhættu, verðbólguáhættu og ósamræmisáhættu.

Til að fylgjast með vaxtaáhættunni þá er ársfjórðungslega reiknaður út meðallíftími skuldabréfa í safni sjóðsins og borinn saman við stefnu.

b) Uppgreiðsluáhætta

Hættan á að skuldabréf með föstum vöxtum verði greitt upp fyrir gjalddaga og að lífeyrissjóðurinn fái ekki þá ávöxtun sem stefnt er að. Samkvæmt reglum sem Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga hefur gefið út er uppgreiðsluáhætta skilgreind sem líkur á að uppgreiðslur vaxi eftir því sem munur á vöxtum skuldabréfa og markaðsvöxtum er meiri.

Skýringar

c) Markaðsáhætta

Hætta á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Mælikvarði á markaðsáhættu slíkra verðbréfa er jafnan flökt ávöxtunar verðbréfa, reiknað sem frávik ávöxtunar.

Til að meta markaðsáhættu eru ársfjórðungslega reiknuð út fyrir hvert innlent hlutabréf og hvern erlendan sjóð í safni eftirfarandi gildi:

1. Staðalvik mánaðarlegrar ávöxtunar
2. Beta stuðull (e. beta)
3. Eltiskekkja (e. tracking error)
4. Upplýsingahlutfall (e. information ratio)
5. Sharpe hlutfall (e. Sharpe ratio)
6. Mesta mánaðarlega lækkun
7. Fylgni við viðmið

Til að fylgjast með markaðsáhættu þá er reglulega fylgst með virði verðbréfa með breytilegar tekjur og borið saman við hvort hlutfall þeirra sé í samræmi við fjárfestingarstefnu. Í eftirfarandi töflu sjást hvernig markaðsvirði eignaflokkana er miðað við stefnu ársins 2015. Vikmörk fjárfestingarstefnu er tilgreind í sviga þar sem við á.

Hlutabréfaeign			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Innlend hlutabréf (5% - 15%)	2.902.758	2.749.183	11,0%	9,7%
Erlend hlutabréf (20% - 50%)	9.640.578	10.536.322	36,5%	37,0%
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu (0 - 10%)	833.477	1.190.178	3,2%	4,2%
Samtals eignahlutir í félögum og sjóðum	13.376.813	14.475.683	50,7%	50,8%
Fjárfestingar og handbært fé alls	26.390.026	28.479.597	100,0%	100,0%

d) Gjaldmiðlaáhætta

Hættan á að breytingar á gengi gjaldmiðla (stýring ISK) rýri verðmæti erlendra eigna sjóðsins mælt í íslenskum krónum. Þá er áhættan helst fólgin í gengisflökti ISK gagnvart öðrum myntum og samdreifni (e. covariance) milli þeirra. Lífeyrissjóðum er heimilt að fjárfesta fyrir allt að 50% af hreinni eign í erlendum fjármálaafurðum, sbr. 6. mgr. 36. gr. laga nr. 129/1997, án tillits til afleiðusamninga, svo sem gjaldmiðlavarnasamninga.

Eftirfarandi tafla sýnir skráð kaupgengi þeirra gjaldmiðla í árslok sem mest áhrif hafa á rekstur sjóðsins þar sem horft er á undirliggjandi eignir erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna.

Kaupgengi er skv. opinberri skráningu Seðlabanka Íslands.

Mynt	2016	2015
USD	112,55	129,28
EUR	118,80	140,93
JPY	0,96	1,07
GBP	138,57	191,59
CHF	110,50	130,40

Til að fylgjast með gengisáhættu er fylgst ársfjórðungslega með hlutfalli erlendra eigna sjóðsins og erlendra hlutabréfa ásamt því að reiknuð er samdreifni helstu gjaldmiðla í eignasafni. Vikmörk fjárfestingarstefnu eru tilgreind í sviga.

Skýringar

Erlend eign			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Erlend hlutabréf (20% - 50%)	9.640.578	10.536.322	36,5%	37,0%
Samtals erlendar eignir (20% - 50%)	10.431.167	11.676.806	39,5%	41,0%
Fjárfestingar og handbært fé alls	26.390.026	28.479.597	100,0%	100,0%

Skipting erlendra hlutabréfa í hlutfalli af eignum:	2016	2015
USD	59,3%	51,2%
EUR	15,2%	20,2%
JPY	3,9%	7,1%
GBP	5,7%	6,3%
CHF	3,6%	3,4%
Aðrir erlendir gjaldmiðlar	12,3%	11,8%
	100,0%	100,0%

e) Ósamræmisáhætta

Hættan á ósamræmi í breytingum á markaðsverði eigna annars vegar og skuldbindinga hins vegar. Verðtrygging er dæmi um áhættupátt. Lífeyrisréttindi eru verðtryggðar skuldbindingar en eignasafn er sjaldnast verðtryggt að fullu.

Árlegt álagspróf sem gert er að forskrift FME er nýtt til að fylgjast með ósamræmisáhættu sjóðsins.

f) Verðbólguáhætta

Hættan á að verðbólga valdi hækkun á lífeyrisskuldbindingum umfram 3,5% raunávöxtun óverðtryggðra eigna. Til að fylgjast með verðbólguáhættu er hlutfall verðtryggðra eigna sjóðsins borið saman við stefnu ársfjórðungslega. Vikmörk fjárfestingarstefnu er tilgreind í sviga þar sem við á.

Verðtryggðar og óverðtryggðar eignir í íslenskum krónum:			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Verðtryggð skuldabréf (30% - 100%)	10.616.012	10.316.854	40,2%	36,2%
Óverðtryggð skuldabréf	1.857.971	2.055.986	7,0%	7,2%
Fjárfestingar og handbært fé alls	26.390.026	28.479.597	100,0%	100,0%

g) Áhætta vegna eigna utan efnahagsreiknings

Hættan á breytingum á undirliggjandi eignum eða skuldbindingum utan efnahags. Sem dæmi eru framvirkir samningar og skuldbindingar í innlendum og erlendum framtakssjóðum. Staða þeirra er þó tilgreind í skýringum og sumir sjóðir birta fjárhæðir samninga. Breytingar eru færðar í rekstrarreikning og geta valdið verulegum breytingum á ávöxtun eigna.

Til að fylgjast með þessari áhættu eru tvisvar á ári teknar saman upplýsingar um ófjárfestar skuldbindingar í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu. Sjá nánari umfjöllun í skýringarlið nr. 17.

Skýringar

18.2 Mótaðilaáhætta

Mótaðilaáhætta er skilgreind sem hættan á því að gagnaðili fjármálagernings uppfylli ekki ákvæði hans. Með mótaðilaáhöttu er átt við að útgjafendur verðbréfa, svo sem lántakendur eða fyrirtæki, verði gjaldþrota eða hæfi mótaðilans til greiðslu versni verulega. Áhættan á gjaldþroti tiltekins skuldara er metin, eða að tap/greiðsludráttur verði af útlánum. Öll skuldabréf eru áhættumetin við kaup. Einnig þarf að meta skuldara eftir þrepum, þ.e. hversu líklegt er að viðkomandi skuldari geti ekki mætt skuldbindingum sínum miðað við sveiflur í rekstrarumhverfi útgefanda.

Metin er mótaðilaáhætta stærstu útgefenda skuldabréfa (>2% af heildareignum) m.t.t. líkinda á greiðslufalli að einhverju eða öllu leyti. Íslenska ríkið og íslensk sveitarfélög eru undanskilin þessu eftirliti. Árið 2016 féll ekkert félag undir þetta.

Vanskil útlána og skuldabréfa greinast þannig:

	2016	2015	Hlutfall 2016	Hlutfall 2015
Útlán til sjóðfélaga	11.187.456	10.415.480	0,69%	0,57%
Önnur skuldabréf	46.954.470	1.900.135	0,47%	0,02%
Vanskil samtals	58.141.926	12.315.615	0,50%	0,10%

Varúðarniðurfærsla vegna útlána og skuldabréfa

Í árslok 2015	561.165
Í árslok 2016	33.135
Breyting á niðurfærslu	(528.030)

18.3 Lífeyrstryggingaráhætta

Með skuldbindingaáhöttu er átt við þann ójöfnuð sem getur skapast í áföllnum og framtíðarskuldbindingum í hlutfalli við núverandi verðbréfaeign auk framtíðartekna iðgjalda. Gæta skal að skuldbindingaáhöttu með því að halda eignum jöfnum skuldbindingum yfir líftíma sjóðsins. Árlega skal stjórn lífeyrissjóðs láta fara fram tryggingafræðilega athugun á fjárhag sjóðsins í samræmi við 39. gr. laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og ákvæði reglugerðar sem ráðherra setur. Í reglugerð skal kveðið á um almennar tryggingafræðilegar forsendur. Athugun skal framkvæmd af tryggingastærðfræðingi eða öðrum þeim sem hlotið hefur viðurkenningu FME til slíks starfs, sbr. lög nr. 100/2016 um váttryggingastarfsemi. Fyrir 1. júlí ár hvert skal senda FME tryggingafræðilega athugun. Undir þennan áhættuþátt fellur einnig álagspróf til FME.

Álagspróf með hliðsjón af leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013

Sjóðurinn framkvæmir reglulega álagspróf með hliðsjón af leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013. Markmið með framkvæmd álagsprófsins er að meta hvort tryggingafræðileg staða sjóðsins verði undir -10% miðað við mismunandi álagsþætti. Athuga ber að samkvæmt reglum FME um álagspróf þá er rekstrarkostnaður ekki meðhöndlaður eins og í tryggingafræðilegri úttekt hans sem veldur því að tryggingafræðilega staða sjóðsins er aðeins önnur en þar. Hér er hún 1,8% betri.

Niðurstöður álagsprófs:

	Tryggingafræðileg staða		Breyting tryggingafræðilegrar stöðu	
	2016	2015	2016	2015
Núverandi staða	(71,9%)	(67,6%)		
Tryggingafræðileg krafa lækkuð úr 3,5% í 3%	(73,1%)	(68,6%)	(1,0%)	(1,1%)
Líftöflur hliðrast um 2 ár	(73,5%)	(69,7%)	(2,0%)	(1,7%)
Örorkulíkur auknar um 10%	(71,9%)	(67,7%)	(0,0%)	(0,0%)
Vísitala neysluverðs hækkun ársins aukin um 0,5%	(72,0%)	(67,7%)	(0,1%)	(0,1%)
Gengisvísitala lækkar um 10%	(73,1%)	(69,1%)	(1,4%)	(1,5%)
Sjóðfélagalán lækka um 10%	(72,1%)	(67,9%)	(0,2%)	(0,3%)
Markaðsskuldabréf lækka um 10%	(73,0%)	(68,8%)	(1,2%)	(1,3%)
Erlend hlutabréf lækka um 10%	(73,0%)	(69,0%)	(1,3%)	(1,4%)
Innlend hlutabréf lækka um 10%	(72,2%)	(68,0%)	(0,3%)	(0,3%)

18.4 Lausafjánhætta

Hættan á að sjóðurinn hafi ekki nægilegt laust fé til að standa við nauðsynlegar greiðslur, sem dæmi:

- greiða lífeyri samkvæmt samþykktum
- gera upp verðbréfavíðskipti sem hann hefur stofnað til
- greiða fyrir rekstur á sjóðnum.

Ástæður þess geta verið margvíslegar, meðal annars minni greiðslur launagreiðenda upp í skuldbindingar og óvænt útstreymi fjár.

Lausafjánhættu er skipt í seljanleikaáættu annars vegar og útstreymisáættu hins vegar. Seljanleikahættan lýtur að því að ekki takist að selja verðbréf eða innleysa fjármálagerninga á nógu skömmum tíma nema undir matsvirði, sem þar með leiðir af sér tap. Til að fylgjast með er þess gætt að hlutfall auðseljanlegra eigna fari ekki undir skilgreind mörk í fjárfestingarstefnu. Útstreymisáætta vísar hins vegar til hættunnar á að eignir renni hraðar úr sjóðnum en ráð var fyrir gert. Til að fylgjast með þessari hættu er reglulega farið yfir greiðsluflæði sjóðsins. Auðseljanlegar eignir eru skilgreindar sem allar eignir utan sjóðfélagalána og sjóði um sameiginlega fjárfestingu. Í fjárfestingarstefnu er lágmark auðseljanlegra eigna sett í 50% og í árslok 2016 var hlutfall þeirra vel yfir, eða 85,6%.

Lífeyrisgreiðslur sjóðsins eru um helmingi hærri en iðgjöld sem berast honum. Lífeyrisbyrði er há og þarf sjóðurinn m.a. að selja eignir til standa undir greiðslu lífeyris. Það dregur aftur á móti úr lausafjánhættu að hátt hlutfall eigna er í auðseljanlegum verðbréfum.

Hlutfall lífeyris af iðgjöldum:

	2016	2015
Lífeyrir	2.683.898	3.187.894
Iðgjöld	1.375.062	1.640.201
Lífeyrisbyrði	195,2%	194,4%

18.5 Rekstraráhætta

Huga þarf að allri rekstraráhættu tengdri starfsemi sjóðsins. Rekstraráhætta er skilgreind sem áhættan vegna taps sem er afleiðing af ófullnægjandi eða ónothæfum innri verkferlum, starfsmönnum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóða. Áhætta vegna svika í rekstri, hvort heldur vegna starfsmanna eða utanaðkomandi áhrifa gætu valdið sjóðnum fjárhagslegu tjóni. Huga þarf vel að verkferlum og innra eftirliti til að fylgja reglugerðum FME og reglum sjóðsins. Huga þarf reglulega að áhættu sem tengist upplýsingatækni og áhættu vegna ýmis konar útivistunar. Skemmdir eða bilanir í búnaði geta haft áhrif á daglegan rekstur og þurfa þessi atriði hjá sjóðnum að standast alla þá staðla um upplýsingaöryggi sem fyrir liggja.

Til að takmarka rekstraráhættu hefur sjóðurinn innleitt skýrar innri reglur, starfslýsingar og verkferla.

19. Áhrif upptöku á reglum FME nr. 335/2015 á ársreikning sjóðsins

Ársreikningur þessi eru fyrstu reikningsskil sjóðsins sem gerð eru í samræmi við reglur nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður í samræmi við grundvöll og aðferðir sem lýst er í skýringu 2. Hér er gerð grein fyrir áhrifum á mat og framsetningu einstakra liða reikningsskilanna í ársreikninginn vegna upptöku á nýju reglunum. Fyrri reikningsskil voru gerð í samræmi við eldri reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000. Þar sem um er að ræða heildstæða breytingu á reikningsskilaaðferðum er varðar flokkun, framsetningu og mat fjölmargra liða reikningsskilanna, eru afturvirk áhrif breytinga vegna fyrri tímabila sýnd í ársreikningnum á þá liði sem verða fyrir breytingum vegna reikningsskilaaðferða.

Yfirfærsla í reikningsskil samkvæmt nýju reglunum er 1. janúar 2015. Lífeyrissjóðurinn gerir upphafsefnahagsreikning sinn miðað við þann dag. Reikningsskil þessi miðast við 31. desember 2016. Gildistökudagur nýju reglnanna er 1. janúar 2015, með möguleika á frestun upptöku til 1. janúar 2016, sem sjóðurinn nýtti sér.

Áhrif breytinganna snúa annars vegar að breytingu á mati ákveðinna fjármálagerninga og hins vegar á breytingu á framsetningu ýmissa liða efnahagsreiknings og yfirlits um breytingu á hreinni eign. Kröfur eru gerðar um ítarlegri skýringar vegna áhættustýringar og stjórnarháttanna. Framsetning sjóðstreymis breytist verulega sem og að gerðar eru ítarlegri kröfur um skýringar m.a. um þóknanir til fjármálafyrirtækja.

a) Breyting á mati. Samkvæmt fyrri reglum færði sjóðurinn öll skuldabréf á afskrifuðu kostnaðarverði. Í nýjum reglum er meginreglan sú að færa alla fjármálagerninga á gangvirði, það þýðir að bókfærð skuldabréf breytist í takt við ávöxtunarkröfu á hverjum tíma. Þó er áfram heimilt að færa skuldabréf sem halda á til gjalddaga á afskrifuðu kostnaðarverði. Stjórnendur sjóðsins hafa ákveðið að bókfæra meginhluta skuldabréfa sinna áfram á afskrifuðu kostnaðarverði eða í flokkinn haldið til gjalddaga. Það á þó ekki við um alla skuldabréfaflokka, því stjórn sjóðsins samþykkti í júní 2016 með skjalfestri stefnu, að flokka 50% af íbúðabréfum 31.12.2015 á gangvirði. Sértryggð skuldabréf fjármálafyrirtækja og verðtryggð og óverðtryggð ríkisskuldabréf eru færð á gangvirði. Matsbreyting sem leiðir af breytingu mats framangreindra skuldabréfaflokka úr afskrifuðu kostnaðarverði í gangvirði skýrir þá breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris sem sett er fram í eftirfarandi töflum. Matsbreytingin hefur ekki áhrif á tryggingafræðilega stöðu.

b) Tryggingafræðileg staða. Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu, er nú sett fram í fyrsta sinn sem aðalyfirlit. Í fyrri reikningsskilareglum voru upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu eingöngu settar fram í skýringum. Aðferðafræði við mat á tryggingafræðilegri stöðu er óbreytt m.v. fyrri reikningsskil.

c) Breyting í framsetningu. Fjölmargar breytingar eru gerðar á flokkun og framsetningu liða í efnahagsreikningi og yfirliti um breytingu á hreinni eign. Flokkun fjárfestinga í efnahagsreikningi er m.a. breytt og jafnframt framsetning tekna af þeim. Innheimtuþóknanir vegna aðila sem standa að sjóðnum eru nú dregnar frá rekstrarkostnaði en voru áður undir liðnum aðrar tekjur. Í eftirfarandi töflum er leitt fram hvar helstu breytingar vegna framsetningar koma fram. Breyting á framsetningu hefur engin áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris.

19.1 Afstemmingar á milli reikningsskilaaðferða samkvæmt reglum nr. 335/2015 og fyrri reikningsskilaaðferða

Eftirfarandi afstemmingar sýna áhrifin af innleiðingu á nýjum reglum um ársreikninga lífeyrissjóða.

Hrein eign til greiðslu lífeyris:

	<u>1.1.2015</u>	<u>31.12.2015</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris samkvæmt áður birtum reikningsskilum	27.359.253	27.733.913
Breytingar á reikningshaldslegu mati skuldabréfa	495.513	638.942
Hrein eign til gr. lífeyris sbr. reglur nr. 335/2015	<u>27.854.766</u>	<u>28.372.855</u>

Við upptöku nýrra reglna nr. 335/2015 hefur sjóðnum verið gefin heimild til að færa skuldabréf sín á gangvirði eða afskrifuðu kostnaðarverði. Fyrri reglur gerðu ráð fyrir að öll skuldabréf væru færð á afskrifuðu kostnaðarverði. Sundurliðun á skiptingu gangvirðis skuldabréfa eftir stigum með heimildum nýrrar reglna er að finna í skýringu 17.2.

Skýringar

Afstemming á breytingum úr reglum FME nr. 55/2000 (fyrrí reikningsskilaaðferðir) í nýjar reglur nr. 335/2015

Efnahagsreikningur 1. janúar 2015

Samkvæmt fyrrí reglum nr. 55/2000	1.1.2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	1.1.2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar			Fjárfestingar		
Húseignir og lóðir	0	14.226.339	0	14.226.339	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með breytill. tekjum	14.226.339	(2.117.036)	495.513	12.604.816	Skuldabréf
Verðbréf með föstum tekjum	9.982.088	(9.982.088)	0	0	
Veðlán	2.127.215	(2.127.215)	0	0	
Aðrar fjárfestingar	54.769	0	0	54.769	Aðrar fjárfestingar
Fjárfestingar	26.390.411	0	495.513	26.885.924	
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	33.816	0	0	33.816	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	155	0	0	155	Aðrar kröfur
Kröfur	33.971	0	0	33.971	
Aðrar eignir			Ýmsar eignir		
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	5.738	0	0	5.738	Varanlegir rekstrarfjármunir
Sjóður og veltiinnlán	1.215.756	(1.215.756)	0	0	
Aðrar eignir	1.221.494	(1.215.756)	0	5.738	
		1.215.756	0	1.215.756	Handbært fé
Eignir samtals	27.645.876	0	495.513	28.141.389	Eignir samtals
Skuldir			Skuldir		
Áfallin lífeyrisskuldbinding	12.844	0	0	12.844	Áfallin lífeyrisskuldbinding
Framv. gjaldmiðlavarnasamn.	162.671	0	0	162.671	Afleiðuskuldir
Aðrar skuldir	111.110	0	0	111.110	Aðrar skuldir
Skuldir	286.625	0	0	286.625	
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.359.253	0	495.513	27.854.766	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

Efnahagsreikningur 31. desember 2015

Samkvæmt fyrri reglum nr. 55/2000	31.12.2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	31.12.2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar					Fjárfestingar
Húseignir og lóðir	0	14.475.688	0	14.475.688	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með breytill. tekjum	14.475.688	(2.953.277)	638.942	12.161.353	Skuldabréf
Verðbréf með föstum tekjum	9.680.558	(9.680.558)	0	0	
Veðlán	1.841.853	(1.841.853)	0	0	
Aðrar fjárfestingar	30.752	0	0	30.752	Aðrar fjárfestingar
Fjárfestingar	26.028.851	0	638.942	26.667.793	
Kröfur					Kröfur
Kröfur á launagreiðendur	37.147	0	0	37.147	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	379	0	0	379	Aðrar kröfur
Kröfur	37.526	0	0	37.526	
Aðrar eignir					Ýmsar eignir
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	4.985		0	4.985	Varanlegir rekstrarfjármunir
Sjóður og veltiinnlán.	1.811.805	(1.811.805)	0	0	Aðrar eignir
Aðrar eignir	1.816.790	(1.811.805)	0	4.985	
	0	1.811.805		1.811.805	Handbært fé
Eignir samtals	27.883.167	0	638.942	28.522.109	Eignir samtals
Skuldir					Skuldir
Áfallin lífeyrisskuldbinding	14.353	0	0	14.353	Áfallin lífeyrisskuldbinding
Aðrar skuldir	134.901	0	0	134.901	Aðrar skuldir
Skuldir	149.254	0	0	149.254	
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.733.913	0	638.942	28.372.855	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris á árinu 2015

Samkvæmt fyrri reglum nr. 55/2000	2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Iðgjöld			Iðgjöld		
Iðgjöld sjóðfélaga	42.208	0	0	42.208	Iðgjöld sjóðfélaga
Iðgjöld launagreiðenda	160.974	0	0	160.974	Iðgjöld launagreiðenda
Framl. rík. til jöfnunar örorkubyrði	23.403	1.274.185	0	1.297.588	Lífeyrishækkunar
Lífeyrishækkunar	1.297.588	(1.274.185)	0	23.403	Framlag ríkisins til jöfnunar örorkubyrði
Uppgreiddar lífeyrisskuldb.	6.598	109.429	0	116.027	Innb. Launagr. inn á skuldb.
Innb. Launagr. inn á skuldb.	109.429	(109.429)	0	0	
Iðgjöld	1.640.200	0	0	1.640.201	
Lífeyrir			Lífeyrir		
Lífeyrir	3.184.608	0	0	3.184.608	Heildarfjárhæð lífeyris
Annar beinn kostn. v/örorkul.	3.286	0	0	3.286	Beinn kostnaður v/örorkulífeyris
Lífeyrir	3.187.894	0	0	3.187.894	
Fjárfestingartekjur			Hreinar fjárfestingartekjur		
Tekjur af eignarhlutum	1.099.713	131.800	0	1.231.512	Hreinar tekjur af eignarhl. í fél. og sjóð.
Tekjur af húseignum og lóðum	0	748.649	143.429	892.079	Hreinar tekjur af skuldabréfum
Vaxtatekjur og gengismunur	900.976	(900.976)	0	0	Hreinar tekjur af afleiðusamningum
Lækkun á niðurfærslu	(7.744)	7.744	0	0	Vaxtatekjur af bundnum bankainnst.
	0	39.326	0	39.326	Vaxtatekjur af handbæru fé
	0	2.382	0	2.382	Vaxtat. af iðgjöldum og öðrum kröfum
	0	(28.491)	0	(28.491)	Fjárfestingargjöld
Fjárfestingartekjur	1.992.945	434	143.429	2.136.808	
Fjárfestingargjöld			Rekstrarkostnaður		
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	24.255	(24.255)	0	0	Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður
Rekstrarkostnaður			Rekstrarkostnaður		
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	47.491	23.535	0	71.026	Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður
Aðrar tekjur			Aðrar tekjur		
Hækkun á hreinni eign á árinu	374.660	0	143.429	518.089	Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris
Hrein eign frá fyrra ári	27.359.253	0	495.513	27.854.766	Hrein eign frá fyrra ári
Hrein eign í árslok til gr. lífeyris	27.733.913	0	638.942	28.372.855	Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris

Kennitölur

20. Fimm ára yfirlit	2016	2015	2014*	2013	2012
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar.....	(73,8%)	(69,0%)	(65,0%)	(64,2%)	(63,7%)
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar.....	(72,9%)	(68,0%)	(64,9%)	(64,1%)	(63,6%)
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	1,40%	7,51%	10,71%	11,55%	14,90%
Raunávöxtun.....	(0,68%)	5,40%	9,58%	7,62%	9,92%
Hrein raunávöxtun.....	(0,97%)	5,13%	9,31%	7,34%	9,64%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,02%	6,56%	5,88%	4,53%	(3,16%)
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	0,25%	1,41%	2,20%	2,21%	2,63%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	50,1%	51,8%	47,9%	44,6%	38,4%
Skráð skuldabréf.....	38,3%	35,2%	35,5%	37,7%	43,2%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	3,2%	3,7%	5,9%	5,5%	5,6%
Óskráð skuldabréf.....	8,4%	9,2%	10,4%	12,2%	12,8%
Aðrar fjárfestingar.....	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	58,2%	54,9%	55,3%	58,3%	60,0%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	41,8%	45,1%	44,7%	41,7%	40,0%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	265	305	351	382	426
Fjöldi lífeyrisþega.....	1.056	996	946	908	852
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	2.936	2.961	2.984	3.002	3.009
Fjárhæðir á föstu verðlagi (í milljónum króna)					
Iðgjöld.....	2.160	1.678	1.519	1.391	1.311
Lífeyrir.....	3.763	3.261	2.848	2.634	2.441
Hreinar fjárfestingartekjur.....	381	2.039	2.814	2.933	3.587
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.....	79	73	69	69	68
Breyting á hreinni eign.....	(1.949)	383	1.418	1.622	2.390
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	90,6%	90,0%	89,4%	89,3%	88,7%
Örorkulífeyrir.....	5,8%	6,8%	7,3%	7,5%	8,3%
Makalífeyrir.....	3,6%	3,3%	3,2%	3,2%	3,0%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	174,3%	194,4%	187,4%	189,3%	186,1%
Skrifst. og stjórnunarkostnaður í % af iðgjöldum.....	3,7%	4,4%	4,6%	5,0%	5,2%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	1,4%	7,2%	10,2%	10,9%	13,9%
Skrifst. og stjórnunarkostn. í % af meðalstöðu eigna.....	0,29%	0,26%	0,25%	0,26%	0,26%

* Kennitölur vegna árána 2014 og fyrr byggja á útreikningi samkvæmt eldri reglum um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000